

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus XI. De culpa, propter quam ferri possit censura?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

quia tunc in ferente deficit potestas ex c. Si à iudice, de appell. in 6. c. Praterea, de appell.

1775 Norandum autem 1. quòd sola appellatio legitima habeat effectum suspensivum censuræ; nisi fortè, si talis non esset, nihilominus illam Judex, ut talem admitteret; Suarez D. 3. de cens. S. 3. n. 6. Avila, & Hurtad, quos citat, & sequitur Castropal. cit. n. 3. Si verò Judex, à quo appellas, tuam appellationem, ut frivolum, rejiciat, & ad censuram procedat; in foro quidem conscientia à censura excusatus eris; nec licet illo tempore celebres, irregularitatem incurris: externè tamen censurà ligatus judicaberis, quousque Judex, ad quem appellas, appellationem tuam legitimam declarat, ex c. ad presentiam nostram, de appell. & c. solet, de sent. excom. in 6.

1776 Not. 2. quòd nulla appellatio suspendat censuram jam incursum c. Per tuas, 40. de sent. excom. c. Pastoralis, de appellat. Hoc Castropalaus extendit etiam ad declarationem censuræ jam incursum, ex eod. capite; sed limitat, si, nullà ratione celari possit, censuram incursum esse; secus, si dubium sit, & appellans non obstante sententiâ declaratoriâ Judicis alleget, se vel non commississe delictum; vel non eâ ratione, ut sit materia censuræ; ita etiam apud illum Navarrus, & Hurtado; quibus præmissis:

1777 Quæres 1. an appellatio contra denuntiationem censuræ jam incursum, ab homine lata, faciat, ut Judex Reum ad hoc citatum, non possit denunciare? Negat Leander tr. 1. de cens. D. 7. q. 12. quia appellatio à censura, ab homine lata, non impedit denuntiatum, c. Pastoralis, §. Verum, de appell. c. Cum contingat, de offic. delegati c. Is, qui, de sent. excom. in 5. Est autem sermo, inquit Leander, de Judice ordinario; non delegato, quem, ait, cessare pro illo casu esse Judicem, interpositâ appellatione inter censuram incursum, & denuntiationem, ex c. Pastoralis, §. Praterea, & c. Cum autem, de offic. deleg.

1778 Sanchez verò tom. 1. consil. 1. 3. c. Unic. d. 32. n. 242. & alii affirmant, Nam c. Pastoralis citatum à Leandro non loquitur de censura, lata ab homine; sed illa, quæ executionem secum trahit. Neque c. Cum contingat illi quidquam favet. Sed revera nec c. Is qui verbum habet; ideo

adhæreo sententiæ P. Sanchez, quia appellatio legitima in tempore facta habet universaliter vim suspensivam sententiæ, ut cum communi tenet Diana tr. 1. de excommunicat. resol. 141. excipe, nisi Judex procedat cum potestate: non obstante appellatione.

Quæres 2. An saltem appellatio à censura, contra ignorantem lata, impediatur Judicem, ne Reum denuntiet? R. si sit ignorantia, quæ excuset à censura, impedire. Tunc enim censura non esset incursum; secus dicendum esse vult Leander q. 13. si non excuset; verum mihi probabilius est, quòd etiam tunc impediatur propter dicta in superior: Ceterum omnino existimo, tunc appellationem non impedire denuntiationem censuræ sic jam incursum, quando id ipsum nullâ tergiversatione celari potest, & ob hoc appellatio esset non legitima. Pro hoc citat Leander q. 14. c. Parochianos, de sent. excom. sed hoc tantum præcipit, sublato remedio appellationis denunciari, qui percussit Monachum, vel conversum religiosum. Ex alio igitur Capitulo probari debet, scilicet, quòd tunc appellatio non possit esse legitima, quando causæ æquitas per se manifesta est.

ARTICULUS XI.

De culpa, propter quam ferri possit censura?

Causa materialis proxima censuræ communiter dicitur culpa, in cujus vel correctionem, vel evitacionem fertur censura, aut saltem per minas interminatur; quamvis homo sit subjectum, quod hanc poenâ coercetur. Hic enim per causam materialem intelligitur solum ratio, ob quam quis hac poenâ dignus sit. Judex autem ad censuram absque manifesta, & rationabili causâ procedere non debet, c. Sacro 48. de sent. excom. Unde censuram propter solam culpam validè ferri posse, tenet communis cum Suarez de cens. D. 4. S. 1. n. 1. Hurtado, Filliuc. Castropal. D. 1. de cens. p. 7. n. 1. & alii. Omnis enim poena necessariò supponit culpam; sed censura est poena, nimirum spiritualis, & medicinalis, curans, aut præservans à morbo spirituali, quod est peccatum; ergo.

§. 1.

§. 1.

An censura ferri possit propter culpam alienam?

1781 **R**espondent aliqui ad suspensionem, vel interdictum incurrendum sufficere quidem culpam alienam; non autem ad excommunicationem; ita Escobar de censur. tr. 4. Exam. 1. c. 4. Ratio primæ partis est; quia sæpe, saltem cum generaliter feruntur, ob unius delictum in totam communitatem feruntur, ex c. *Si sententia*, 16. de sent. excom. in 6. ubi Bonifacius VIII. sic loquitur: *si sententia interdicti proferatur in Clerum*, non intelligitur (nisi aliud sit expressum in ea) interdictus populus, nec etiam è converso. Unde *uno interdicto ipsorum*, alius licitè admittitur ad divina. Cœterum cum propter delictum domini, vel Rectoris est civitas interdicta: cives ejusdem (qui culpabiles non existunt, dummodo & ipsi propter dominum, vel Rectorem puniendum in eis non fuerint interdicti), possunt extra ipsam licitè interesse divinis. Cum verò alicujus terræ populus *interdictio* innodatur, singulares ex eo personæ, quas interdictas esse constat (ne sententia effectu careat, cum divinorum auditio, & Sacramentorum perceptio populo *ut universis* non competant) non debent alicubi (casibus expressis à jure duntaxat exceptis) adire divina, vel Ecclesiastica recipere Sacramenta. De *suspensione* probant etiam ex eo; quia hæc non privat bonis spiritualibus ad proprium animæ bonum pertinentibus, sicut excommunicatio; ita complures apud Leandrum tr. 4. D. 2. q. 7. Negant tamen ad suspensionem sufficere culpam alienam Navarrus, Cajeranus, Sotus, Suar. Sayr. & alii. Quamvis aliqui velint suspensionem, quæ imponitur Clerico in particulari, non posse imponi absque culpa propria; secus de illa, quæ imponitur communitati; ita Henriquez l. 13. c. 34. n. 1. Ratio secundæ partis est; quia ob id à jure cautum est, ne excommunicatio in communitatem feratur, ut diximus supra,

§. 2.

An requiratur culpa contra præceptum Ecclesie?

1782 **R**esp. censuram ferri non posse, nisi propter peccatum specialiter ab Ecclesia prohibitum; ita Sotus, Navarrus, Suarez, Layman, quos citat & sequitur Castropal. D. 1. p. 7. n. 6. quia potestas fe-

rendi censuras non est Ecclesie à Christo commissa, nisi in filios Ecclesie inobedientes; qui scilicet Ecclesiam non audierint: ergo infligi non possunt, nisi in eos, qui Ecclesiam non audierint mandantem vel prohibentem. Ex quo sequitur censuram ferri non posse, nisi propter peccatum contumaciæ contra præceptum Ecclesie sub interminatione censuræ latum; ita Sotus, Ayila, Suarez, Molina, Sanchez, Henriquez, Coninch, & alii, quos citat, & sequitur Diana tr. 1. de excom. resolut. 8. contra Covar. & Hurrad. quòd requirat contumaciam, patet ex verbis Christi, quibus contulit Ecclesie potestatem ferendi censuram, de quibus egit n. 1625. quòd verò debeat esse contra præceptum Ecclesie comminantis censuram, deducit ex eo Layman l. 1. tr. 5. p. 1. c. 5. n. 4. quia ubi non est prævia monitio & comminatio, nec est contumacia; sed hæc intellige juxta superius dicta à n. 1712. Non requiritur tamen formalis inobedientia (quia censura non supponit, violari duo præcepta formaliter, quod tamen eveniret) sed sufficit transgressio præcepti Ecclesiastici comminantis. Hinc inferes, censuram ferri non posse propter peccatum, qualecunque sit, quod est tantum contra legem naturalem, vel divinam, nisi etiam sit specialiter ab Ecclesia vetitum.

§. 3.

An censura ferri possit propter peccatum merè internum?

Per peccatum merè internum hic intelligimus, quod committitur solà mente, quin transeat in actum externum, quo posito: 1. non posse ferri censuram propter peccatum purè internum; ita Navarrus, Covar. Suarez, & alii, quos citat, & sequitur Castropal. de cens. D. 1. p. 7. n. 4. Leander tr. 1. D. 6. q. 3. contra nonnullos Canonistas: patet 1. ex c. *Tua nos*, & c. *sicut tuis*, de simon. ubi expressè dicitur, dationem ex animo simoniacò procedentem, si hic exterius non prodatur, ab Ecclesia non puniri. Idem fatetur Innocentius III. in cit. c. *Tua nos*, & habetur in Trid. Sess. 24. de reform. c. 1. de matrim. patet etiam ratione; quia Ecclesia non judicat, nisi de manifestis, ut patet ex cit. c. ergo nec pro occultis potest ferre pœnam. Ex eo autem, quòd Ecclesia secum 1784 dum aliquos possit reservare peccata purè inter-

interna, non sequitur, quod illa etiam possit punire; illud enim non requirit actum iudicii, sicut istud, sed tantum, ut iurisdic-tio quibusdam negetur, 2. licet potestas Ecclesie sit spiritualis, est tamen in illa *modo humano*, atque adeo exerceri debet modo humano; ergo extendi solum potest in ea, quae homines cognoscunt per signum sensibile. 3. Ecclesia nunquam tulit censuras contra tale peccatum. Hinc punit censuris illum, qui crediderit, mundum hunc non esse à DEO factum, casu quo suam haeresim aliquo signo externo expresserit. Idem est, cum Inquisitores ex alio pravo affectu procedentes excommunicantur, si scilicet indicio sensibili prodatur. Deinde cum dicitur: Ecclesia habet iurisdictionem in actus internos, distingue: puniendos censuris, N. aliâ ratione, transf. illud enim expressè negatur in iure, V. dicta l. 1. tit. 2. de Constitut. dico *transfert*, nam loc. cit. non admitto, si loquatur de actibus *merè* internis.

§. 4.

An actus externus debeat esse signum malitia, propter quam Ecclesia imponit censuram?

1785 **R** Esp. probabilius affirmari cum Suarez D. 4. S. 2. n. 20. & aliis, quia censura ferri non potest propter peccatum purè internum ex n. 1783; ergo tantum propter peccatum signo externo manifestatum; ergo non punit censuris haeresim purè internam sed externam; sed si signum externum illam non significet determinatè, illud signum non est externa haeresis; signum enim indifferens non est externè determinatum; ergo. Deinde ex signo externo indifferente Ecclesia non potest iudicare de peccato alterius; ergo nec illud taliter significatum punire. Hinc bene negatur incurri censuram latam contra haereticos ab eo, qui internè consentit in haeresim, & exterius repentè dicat: ita est, vel mensam percutiat.

1786 Probabilius etiam negatur incurri censuram latam in eum, qui exercet actum externum malum sub censura prohibitum, sed non procedentem ab actu interno, habente malitiam illam, quae sub censura prohibita est; Nam de facto, si imposita est excommunicatio contra haereticos, & aliquis metu mortis exercet actum externum infidelitatis, retentâ tamen interius fide,

Tom. V.

quamvis ab Ecclesia possit in foro externo puniri tanquam haereticus, in foro tamen conscientiae non incurrit censuram positam contra haereticos. Ratio primae partis est, quia ratione actus externi potest praesumi haereticus, consequenter puniri, ut talis. Ratio secundae est; quia talis excommunicatio solum est contra illos, qui verè sunt haeretici; at ille, qui mente retinet veram fidem, non est verè haereticus, esto exerceat actum illum externum; ergo. min. pat. quia de ratione haeresis est error intellectus contra fidem.

Quari etiam potest, an incurrant cen- 1787 suram latam contra non observantes praep- ta Ecclesiae, qui solum fide, scilicet actu externo, sine interno illa observant? Negant Henriquez, & alii; quia talis implet substantiam praep- ti. Ego existimo, incurrere censuram, omittendo actum internum, qui pertinet ad substantiam rei praep- tae; secus si non pertineat; sic enim primo casu non servaretur praep- tum; secus in secundo; ergo incurreret in primo censuram latam contra non observantes praep- tum.

§. 5.

An ad incurrendam censuram requiratur actus externus in sua specie morali completus, & consummatus?

1788 **R** Esp. 1. Quoties fertur censura sub ver- bis includentibus ultimum terminum actionis physicae, nullo modo quem ligari censurâ, quousque consummatus fuerit ultimus terminus talis actionis. Quia cum censura sit poena, restringenda est ad terminos, ad quos est applicata. Similiter quotiescunque fertur censura sub verbis requirentibus in Reo perfectum voluntarium, non ligatur quis censurâ, si hoc absit. 3. Si fertur censura sub verbis includentibus veritatem culpae, non incurritur censura, si culpa commissâ sit fide; idem est, si modus absit, & censura lata sit sub verbis includentibus eum modum; quia reverà tunc non ponitur culpa, prout est sub censura vetita.

Ex hoc universim deducitur, nunquam 1789 incurri censuram, nisi ponatur actus exter- nus in ea ratione consummatus, prout sub censura, sub verbis ipsam exprimentibus, est prohibitus. Hinc si sit censura latae sententiae per statutum particulare Episcopi in homicidas, non incurrit illam, qui in ta-

Ecc liter.

li territorio lethale vulnus infligit alteri, primum deinde mortuo extra territorium. Quia talis non ponit homicidium ibi, ubi sub censura prohibitum est. Nam homicidium, ut ait Diana tr. 1. de excom. resolut. 9. non significat solam actionem ex parte agentis perfectam, sed ut conjunctam cum morte. V. n. 2493.

1790 Ex dictis inferes 1. non excommunicari eum, qui lapidem projicit contra Clericum, si Clericus eo non est percussus; non enim posuit delictum secundum terminum actionis physice, quem includunt verba censuræ, in c. *si quis suadente* 17. q. 4. Inferes. 2. Confessarium absolventem aliquem à casu reservato in bulla coenæ, quia putabat illum non contineri in ea bulla, non esse excommunicatum; quia verba illius censuræ requirunt perfectum voluntarium, significatum per illa verba: *si quis presumpserit*; hoc autem in presenti abest; ergo, ita Suarez D. 21. S. 3. in fine; præsumptio enim requirit quandam audaciam, ut notat Gibalinus de jurisdictione Sacra, disq. 5. q. 2. n. 20. Inferes 3. eum, qui fingit se hæreticum, ut liberè transeat per loca hæretica, non esse excommunicatum; quia talis in veritate non est hæreticus, ut constat ex n. 1786. plures ejusmodi casus ex principiis positis resolvi possunt.

1791 Si quæres, an censura semper supponat culpam mortalem? Excommunicatio major, ex communi Doctorum consensu, ut ait Leander q. 19. supponit culpam mortalem. Cum enim sit poena gravissima, contra æquitatem justitiæ vindicativæ foret, pro minori, quàm lethali culpa, illam imponere: Secus dicendum est de excommunicatione minori; hæc enim incurritur propter communicationem cum excommunicato vitando, quæ ratione materiæ sæpius est venialis. De culpa, quam supponit suspensio, & interdictum, dicemus infra. Videri tamen potest Gaspar Hurtado de Cens. difficult. 10. Sed notandum est ex Escobar. Theol. moral. tr. 4. c. 4. Exam. 1. posse Superiorem sub excommunicatione aliquid prohibere, quod licet secundum se leve sit, aut indifferens: tamen grave sit ob circumstantiam, seu finem ab illo intentum; & in censuris ferendis à judice ordinem esse servandum, & non statim à summa incipiendum; ita Suarez D. 4. S. 4. n. 5. & alii.

ARTICULUS XII

De causis excusantibus à censura.

1792 Inter præcipuas causas, de quibus movetur controversia potest, excusantes à censuris, est *ignorantia*, & *metus*. Exponeamus primum horum naturam, & divisionem (eorum enim usus frequentissimus) tum super hoc sententiam dicemus. Igitur: Quæstio est 1. an, & qualis ignorantia excuset à censura? Gabriel Beatus qq. moral. 18. de ignorantia, dicit *ignorantiam* aliam esse *privativam*, cum quis alicujus rei notitiâ caret; aliam *positivam*, quæ etiam dicitur præ dispositionis, quando etiam circa talem rem errat, ut contingit per judicium falsum. Cum quis nescit talem rem esse lege, vel præcepto veritam, dicitur *ignorantia juris*; v. g. cum nescit esum carnis hoc die veritum, cum vero nescit factum suum esse adversus talem legem, dicitur *ignorantia facti*: cum denique nescit, poenam esse annexam tali facto prohibito, dicitur *ignorantia poenæ*. Ex his quælibet ignorantia juris, facti & poenæ potest esse culpabilis, seu vincibilis & inculpabilis, seu invincibilis. Aliqui dicunt, tum ignorantiam esse culpabilem, quando quis nescit, quod scire poterat & debebat, cetero nihil prius circa talem rem (nullus v. g. scrupulus, vel dubitatio) occurrerit. Mihi tamen omnino, probabilius saltem, videtur, quod nulla operatio de se materialiter mala, secuta ex ignorantia sit formaliter culpabilis, & inde peccaminosa, nisi de obligatione advertendi præcesserit saltem aliqua dubitatio de malitia talis operis; alias enim opus non erit voluntarium, in quantum malum; cum fieri nequeat, ut voluntas velit malum, ab intellectu nullatenus præcognitum; ita Vasq. Suar. Tanner. & alii cum Layman l. 1. tr. 2. c. 4. n. 6. Ignorantia culpabilis, quæ etiam dicitur vincibilis, secundum qualitatem culpæ, quæ committitur per negligentiam sciendi, spectatà obligatione, dicitur culpabilis, vel mortaliter vel venialiter.

Ignorantia verò tunc dicitur *invincibilis*, seu *inculpabilis*, seu *probabilis*, quando post adhibitam debitam diligentiam, quam exigit ratio in talibus circumstantiis, depoeni non potest ignorantia illius, circa quod dubitatio, vel scrupulus inciderat, aut, cum non tenebatur ad procurandam obligatio-